

Skötselplan för Valö naturreservat

Länsstyrelsen
Östergötland

Meddelande: Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2025. Planförfattare har varit Marika Sjödin.

Referens: Länsstyrelsen Östergötland, Naturskyddsenheten, Skötselplan för Valö naturreservat.

Kontakt: Enheten för skötsel av skyddad natur, Länsstyrelsen Östergötland

Webbplats: www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Fotografier: Marika Sjödin. Omslaget visar en brant med lövträd.

Kartmaterial: © Lantmäteriet

© Länsstyrelsen Östergötland

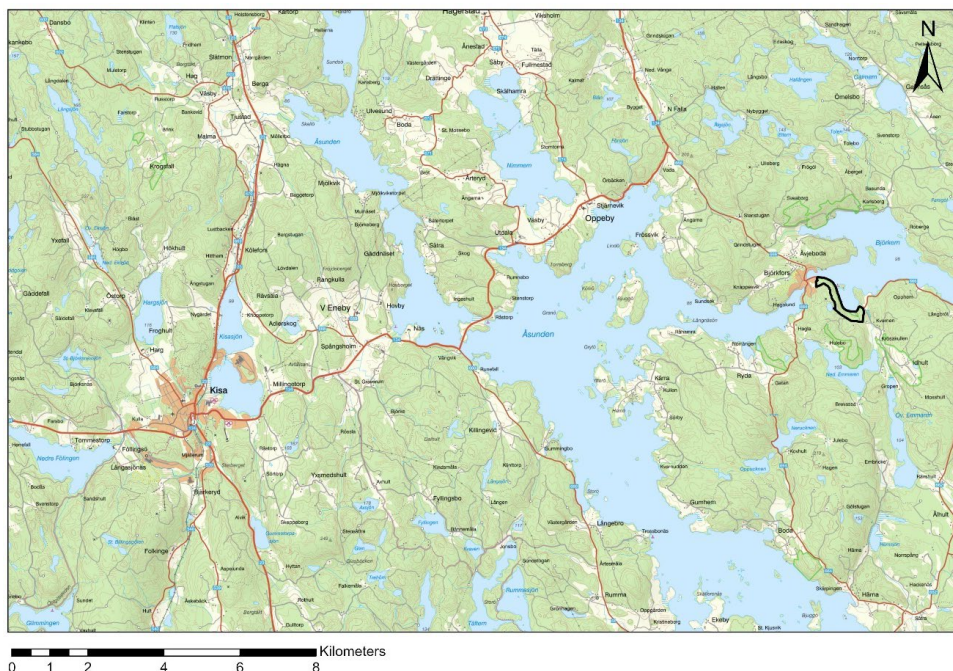
Innehåll

SKÖTSELPLAN FÖR VALÖ NATURRESERVAT	1
Allmän beskrivning.....	4
Administrativa data om naturreservatet	4
Syfte, föreskrifter och skäl för beslut.....	5
Beskrivning av reservatet.....	5
Översiktlig beskrivning.....	5
Historisk och nuvarande vatten- och markanvändning.....	6
Kultuhistoriska lämningar	9
Områdets bevarandevärden	10
Natura 2000.....	16
Källuppgifter.....	17
Plandel	18
Syfte med naturreservatet.....	18
Disposition och skötsel	18
Skötselområden	20
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	30
Jakt	30
Utmärkning av reservatets gräns.....	30
Tillsyn.....	30
Dokumentation och uppföljning	30
Inventeringar	31
Uppföljning	31
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	31

Allmän beskrivning

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets namn	Valö naturreservat
NVR-id	2004568
Beslutsdatum	2025-11-12
Län	Östergötland
Kommun	Kinda
Areal	Total areal: 35,8 hektar Land: 35,8 hektar Vatten: 0 hektar Produktiv skog: 32,5 hektar
Natura 2000-naturtyper	9010 *Taiga 1,9 hektar *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete 9020 *Nordlig ädellövskog 2,4 hektar 9180 *Ädellövskog i branter 6,1 hektar 9070 Trädklädda betesmarker 0,6 hektar
Natura 2000-område	Valö SE0230314
Prioriterade bevarandevärden	
Naturtyper:	Ädellövskog, triviallövskog, blandskog
Arter/grupper:	Mossflora, lavflora, svampflora, kärlväxtflora
Strukturer/funktioner:	Kalkrika förkastningsbranter, ved på land, gamla löv- och barrträd
Kulturmiljöer:	Torplämning
Friluftsliv:	Vandringsled, storslagna vyer
Övrigt	Vattenskyddsområde Björksfors
Fastigheter	Ryda 1:5
Förvaltare	Länsstyrelsen Östergötland
Lägesbeskrivning	Valö naturreservat ligger cirka 17 kilometer öster om Kisa, på gångavstånd från Björksfors.
Vägbeskrivning	Från Kisa åk österut mot Björksfors. En parkeringsplats finns längs med Drabovägen strax söder om ön Valö på Valö festplats.

Figur 1. Översiktskarta. Valö naturreservat ligger cirka 17 kilometer öster om Kisa, på gångavstånd från Björkfors.

Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

Syfte, föreskrifter och skäl för beslut ingår i beslutet om naturreservatet. Syftet finns även nedan i skötselplanens Plandel.

Beskrivning av reservatet

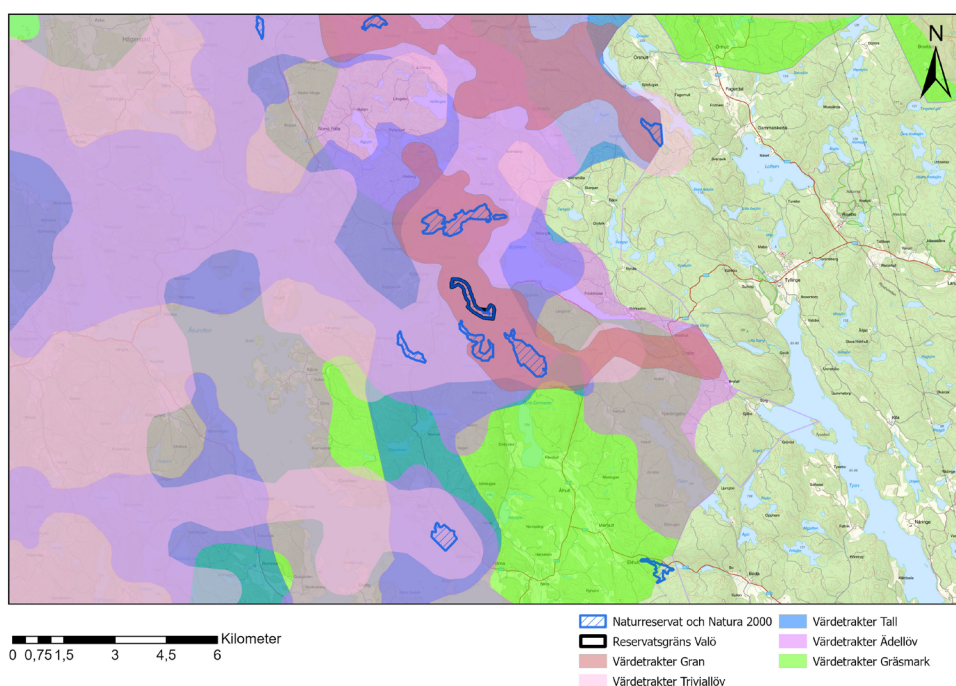
Översiktlig beskrivning

Valö naturreservat ligger i anslutning till Björkfors samhälle knappa två mil öster om Kisa. Området karaktäriseras av en mäktig nordvärd förkastningbrant med höga lodytor och rasbranter bevuxna med naturskogsartad lövskog med både ädellöv och triviallöf. Det finns även inslag av barrträd. Fallhöjden är cirka 100 meter i etapper. Ovanför branten växer en yngre aspskog med inslag av lönn och ek. Högsta punkten i reservatet ligger på cirka 200 meters höjd över havet medan sjön Björkern nedanför ligger på cirka 98 meter över havet. Utsikten från den högsta punkten är magnifik över sjön och dess omgivningar. Denna dramatiska topografi är karakteristisk för regionen.

Berggrunden i området består av ögongranit. Nedanför branten finns en moig morän med en jordmån av brunjord. Ovanför branten är moränen något grövre och jordmånen består huvudsakligen av podsolerad brunjord. Topografin ger rörligt markvatten och mullbildning i svackor och skrevor till gagn för näringsgynnade trädslag. Den nordostvända bergsslutningen ger ett svalt och

fuktigt klimat vilket gynnar många mossor, svampar och lavar.

Reservatet ligger i värdetrakter för ädellöv, triviallöf, tall, gran och gräsmark vilket visar på områdets diversitet. Inom två kilometer finns flera andra reservat med liknande miljöer.

Figur 2. Karta över reservatets position inom en värdetrakt för tall och triviallöf. Valö naturreservat är markerad med svart linje och omgivande skyddade områden är markerade med blå linje. Värdetrakten för triviallöf är markerad med svagt rosa, värdetrakten för tall är markerad med blått, värdetrakten för gran har röd färg, värdetrakten för ädellöv är starkt rosa och trakten för gräsmarker är grönt.

Reservatet berörs av Björkfors vattenskyddsområde.

Området och dess omgivningar ger höga upplevelsevärden med närheten till vatten, storslagna vyer och närheten till ön Valö där det bland annat finns en badplats och ett sommarcafé.

Historisk och nuvarande vatten- och markanvändning

Största delen av området är mycket brant och här har den mänskliga påverkan alltid varit mycket begränsad. I områdets norra del finns emellertid spår som visar att delar utnyttjats för åkerbruk långt tillbaka i tiden. Det område som på den Häradsekonomiska kartan från åren 1868–77 markeras som Utjorden Kappemåla har med allra största sannolikhet tidigare utgjort en egen skattlagd enhet, det vill säga en gård, som senare lagts under Ryda. Kappemåla är troligen en medeltida nyetablering. På en Geometrisk avmätning från år 1694 över Ryda (LMS, akt D21:25-6) syns den tidigare gården Kappmålen, då markerad som torp, där ängsmarken G är beväxt med "löv- och hasselskog".

Figur 3. Häradsekonomska kartan från cirka år 1868–77. Observera att kartan är förskjuten åt norr i förhållande till inritningen av reservatet. Gröna områden är slätterängar, gula är åkrar och vita är utmark. Ringar är marker dominerade av lövträd och stjärnor är dominerade av barrträd.

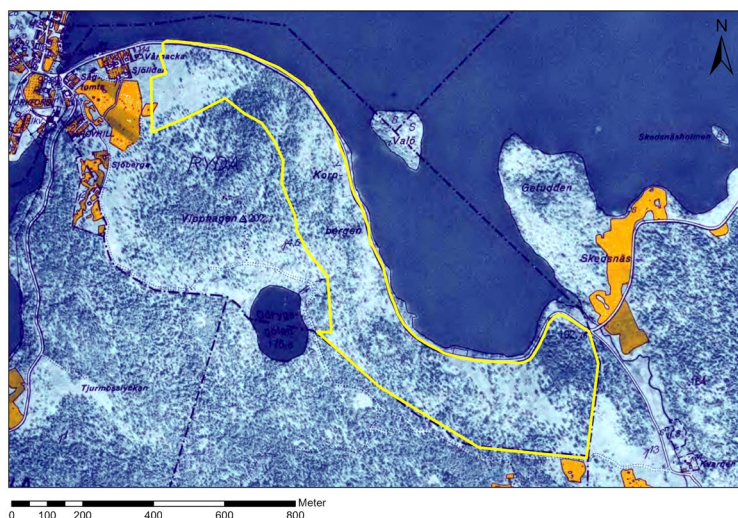
Utjorden Kappemåla, tillhörig Nedre Ryda, karterades vid storskiftet år 1820 (LMS, akt D78-28:4/1820) och bebyggelsen även år 1795 (figur 3). Torpbebyggelsen är på de båda storskifteskartorna markerad något västerut jämfört med 1697 års karta. På den Häradsekonomska kartan var området inte längre bebott även om vissa byggnader kvarstod. Marken var däremot fortsatt nyttjad som slätteräng med lövträd. Huvuddelen av utmarken var i övrigt beväxt med blandskog.

Figur 4. Torpet Kappmålen under Ryda markerad med ett A på den Geometriska avmätningen från år 1694. På udden nordöst härom syns ett fast fiske vid strandkanten.

Figur 5. Kappemålen markerad på karta från år 1795 (LMA, akt 05-opp-13/1795).

Figur 6. Den ekonomiska kartan från slutet av 1940-talet som har ett flygfotografi i bakgrunden.

Kulturhistoriska lämningar

Inga kulturhistoriska lämningar är registrerade i Riksantikvarieämbetes kulturmiljöregister. Platsen för torpet Kappmålen är dock känd och uppskylad, eventuella lämningar i detta område utgör fornlämning. I övrigt är området inte fullständigt inventerat och i den händelse okända forn- eller kulturlämningar påträffas ska skydd och hänsyn till dessa tillgodoses, samt anmälan till Enheten för kulturmiljö vid Länsstyrelsen göras. Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen.

Figur 7. Rester av ett sprisröse vid torplämningen efter torpet Kappmålen.

Områdets bevarandevärden

Biologiska bevarandevärden

Reservatets diversa trädskikt i både ålder och trädslag samt de olika mikroklimat som skapas av förkastningsbranten och dess flackare delar ger förutsättningar för en ovanligt stor biologisk mångfald när det kommer till mossor, lavar och svampar.

Den del av skogen som ligger ovanför rasbranten är ganska näringsfattig med undantag för de sänkor och klipphyllor som finns. De flesta tallarna i området växer på de solexponerade höglänta delarna i reservatet. På klipphyllor, slänter och svackor dominerar ädellöv och triviallöf så som ek, lind, lönn, asp och björk. Det finns även ett inslag av gran. I de lövdominerade områdena finns en rik lundflora med exempelvis blåsippa, tibast, sårläka, vårärt och myskmadra. Längst i söder finns även enstaka ängsväxter som ängsvädd, nattviol och brudbröd.

Skogen i och nedanför branterna hyser en rad krävande mossor, svampar och lavar tack vare tillgången på substat, ljustillgång och hög luftfuktighet. De flesta av dessa är knutna till ädellövträd och asp. Här finns bland annat rosa skärelav, skuggorangelav, olivbrun gytterlav (den enda kända lokalen i länet), läderlappslav, västlig njurlav, stor vaxlav, stuplav, luddlav, korallblylav och lunglav. Lunglaven växer i reservatet nästan uteslutande på lönn och på ett träd har fertila exemplar observerats vilket är ovanligt. Bland svamparna sticker kandelabersvampen ut med stora förekomster på murken aspved. Det finns även arter som rutsinn och vit vedfingersvamp. I markskiktet finns det gott om vaxskivlingar så som svartnande kantarell, blodvaxskivling, gul vaxskivling, vit vaxskivling, scharlakansvaxskivling och ängsvaxskivling. På klippor och träd växer det även rikligt med grov fjädermossa, platt fjädermossa, fällmossa, olika porellor, norrlandslav och trubbfjädermossa. På några platser växer även grov baronmossa, kruskalkmossa och piskbaronmossa. Flera av växterna och mossorna visar på att det finns en del kalk i området.

Figur 8. I reservatet finns fertila exemplar av lunglav. Detta syns på de rödaktiga apotecierna på lavens bål.

Figur 9. I reservatet finns ovanligt mycket norrlandslav på de mångtaliga mossbeksädda klippväggarna.

Figur 10. På ekved finns det ovanligt gott om svampen rutskinn med sin karaktäristiska rutliknande struktur.

Det finns även flera krävande arter knutna till gran vilket tyder på en kontinuitet av gammal gran och granved i området. Bland annat finns det grön sköldmossa, granticka, granbarkgnagare, fjällig taggsvamp, ullticka och en riklig förekomst av gränsticka.

Figur 11. Många av de gamla granarna har stora och långa rötter för att klamra sig fast på stenar och klippor.

Figur 12. Vitmosslav och gränsticka.

När det kommer till fågellivet huserar spillkråka och mindre hackspett i området. Tidigare har man även sett den mindre hackspetten häcka årligen i området.

Med tanke på den rika tillgången på död ved torde insektslivet vara rikt, dock är ingen systematisk inventering genomförd. Från norra delen av reservatet är ekoxe rapporterad.

Tabell 1. Naturvårdsintressanta arter i reservatet.

SVENSKT NAMN	VETENSKAPLIGT NAMN	KATEGORI	LIVSMILJÖKRAV
LAVAR			
Parknål	Chaenotheca hispidula	NT	Bark av gamla lövträd
Rosa skärelav	Schismatomma pericleum	NT	Bark av gammal ek
Blomskägglav	Usnea florida	S	Grenar och klena stammar av främst ek
Stor vaxlav	Coenogonium luteum	EN	Lövträd, hög luftfuktighet
Rödbrun blekspik	Sclerophora coniophaea	NT	Bark av gammal ek
Luddlav	Nephroma resupinatum	S	Lövträd, lodytor
Lunglav	Lobaria pulmonaria	NT	Bark av lövträd
Dvärgbägarlav	Cladonia parasitica	NT	Solexponerad tall- och ekved
Skriftlav	Graphis scripta	T	Bark av lövträd
Traslav	Scytinium lichenoides	S	Bland mossor på baser av lövträd och sten
Korallblylav	Parmeliella triptophylla	S	Bark av lövträd
Gulpudrad spiklav	Calicium adpersum	S	Bark av gammal ek
Skuggorangelav	Caloplaca lucifuga	NT	Bark av gammal ek
Kattfotslav	Felipes leucopellaeus	S	Bark, hög luftfuktighet
Gammelgranslav	Lecanactis abietina	T	Bark, hög luftfuktighet
Olivbrun gytterlav	Fuscopannaria mediterranea	NT	Bark av lövträd, hög luftfuktighet
Gulnål	Chaenotheca brachypoda	S	Murken ved, hög luftfuktighet
Norrlandslav	Nephroma arcticum	S	Bergbranter, sten
Rostfläck	Arthonia vinosa	S	Bark av lövträd, hög luftfuktighet
Sotlav	Acolium inquinans	S	Bark av lövträd
Läderlappslav	Collema nigrescens	VU	Bland mossor på lövträd, hög luftfuktighet
Stuplav	Nephroma bellum	S	Mossiga lodytor/lövträd, hög luftfuktighet
Gammelekslav	Lecanographa amylacea	NT	Bark av gammal ek
Lönnlav	Bacidia rubella	S	Bark av lövträd
Glansfläck	Diurthonia spadicea	T	Bark av al, hög luftfuktighet
Bårdlav	Nephroma parile	S	Bark av lövträd, sten
Smalskaftslav	Chaenotheca gracilentia	VU	Regnskyddat, ofta i håligheter under träd

Vitmossklav	<i>Ichadophila ericetorum</i>	T	Fuktig ved
Slanklav	<i>Collema flaccidum</i>	S	Lövträd och sten/berg
Dvärgtufs	<i>Scytinium teretiusculum</i>	S	Bark av lövträd, hög luftfuktighet
MOSSOR			
Trubbfjädermossa	<i>Homalia trichomanoides</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Guldlockmossa	<i>Homalothecium sericeum</i>	S	Lövträd och berg, solbelyst
Långfliksmossa	<i>Nowellia curvifolia</i>	T	Fuktig ved utan bark
Platt fjädermossa	<i>Alleniella complanata</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Fällmossa	<i>Antitrichia curtipendula</i>	S	Sten eller lövträd, relativt hög luftfuktighet
Grov fjädermossa	<i>Exsertotheca crispa</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Stenporella	<i>Porella cordaeana</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Piskbaronmossa	<i>Pseudanomodon attenuatus</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Västlig hakmossa	<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	S	Sten eller mark, hög luftfuktighet
Vedtrappmossa	<i>Crossocalyx hellerianus</i>	NT	Fuktig ved utan bark
Trädporella	<i>Porella platyphylla</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Flagellkvastmossa	<i>Dicranum flagellare</i>	S	Fuktig ved utan bark
Grön sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>	S, N2000, F	Fuktig nedbruten ved
Klippfrullania	<i>Frullania tamarisci</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	S	Fuktig nedbruten ved
Grov baronmossa	<i>Anomodon viticulosus</i>	S	Skuggigt på sten eller lövträd, hög luftfuktighet
Blåsfliksmossa	<i>Lejeunea cavifolia</i>	S	Ständigt fuktig/blöt sten/berg
Kruskalkmossa	<i>Tortella tortuosa</i> s.lat.	S	Kalkrik sten
Stor revmossa	<i>Bazzania trilobata</i>	S	Bergväggar eller markskiktet, hög luftfuktighet
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S	Markskiktet, skog med lång kontinuitet
Liten hornflikmossa	<i>Lophozia ascendens</i>	VU	Fuktig nedbruten ved
SVAMPAR			
Svartnande kantarell	<i>Craterellus melanoxeros</i>	NT	Med ek och hassel
Scharlakansvaxskivling	<i>Hygrocybe punicea</i>	NT	Lundmiljöer och hävdade gräsmarker
Kandelabersvamp	<i>Artomyces pyxidatus</i>	NT	Aspved

Ängsvaxskivling	Cuphophyllus pratensis s.lat.	S	Lundmiljöer och hävdade gräsmarker
Vit vaxskivling	Cuphophyllus virgineus s.lat.	S	Lundmiljöer och hävdade gräsmarker
Tallticka	Porodaedalea pini	NT	Gammal tall
Kantarellmussling	Plicatura crispa	T	Lövved
Gränsticka	Phellopilus nigrolimitatus	NT	Granved
Blekticka	Haploporus tuberculosus	NT	Gammal ek
Rutskinn	Xylobolus frustulatus	NT	Ekved i något fuktigt läge
Almrostöra	Hymenochaete ulmicola	EN	Gammal alm med grov bark
Ekticka	Fomitiporia robusta	NT	Stam av ek
Blodvaxskivling	Hygrocybe coccinea	S	Lundmiljöer och hävdade gräsmarker
Barkticka	Rigidoporus corticola	S	Aspved
Stor aspticka	Phellinus populicola	S	Levande asp
Ullticka	Phellinidium ferrugineofusum	NT	Granved
Granticka	Porodaedalea chrysoloma	NT	Levande och död gran
Vit vedfingersvamp	Lentaria epichnoa	NT	Aspved
Fjällig taggsvamp	Sarcodon imbricatus s.str.	S	Med gran
Gul vaxskivling	Hygrocybe chlorophana	S	Lundmiljöer och hävdade gräsmarker
Hasselticka	Dichomitus campestris	S	Döda stående stammar av hassel
KÄRLVÄXTER			
Skogsklocka	Campanula cervicaria	NT	Brynmiljöer
Vårärt	Lathyrus vernus	S	Kalkpåverkad mark
Myskmadra	Galium odoratum	S	Fuktig mark med lövträd
Tennfibbla	Hieracium ravusculum	NT	Gräsmarker, trädbärande gräsmarker
Blåsippa	Hepatica nobilis	S	Kalkrik mark, lundmiljöer
Tibast	Daphne mezereum	S	Kalkrik mark
Svart trolldruva	Actaea spicata	S	Kalkpåverkad mark
Sårläka	Sanicula europaea	S	Kalkpåverkad mark
Ormbär	Paris quadrifolia	T	Rikare skogsmiljöer
Bergjohannesört	Hypericum montanum	NT	Solvarm stenig mark, något kalkgynnad
Nattviol	Platanthera bifolia	F	Gräsmarker och lövskog

Brudbröd	Filipendula vulgaris	T	Torr kalkpåverkad mark
INSEKTER			
Granbarkgnagare	Microbregma emarginatum	S	Gammal gran i solbelyst läge
Ekoxe	Lucanus cervus	F, N2000	Rötter av ek
Blanksvart trämyra	Lasius fuliginosus	S	Äldre träd
FÅGLAR			
Spillkråka	Dryocopus martius	NT, N2000	Barr-, bland- eller lövskog
Mindre hackspett	Dryobates minor	NT	Lövrika skogar

Tabell 2. Förklaring kategorier i tabell 1.

KATEGORI	FÖRKLARING
S	Signalart för skog
T	Typisk art för naturtypen
NT	Rödlistad som nära hotad
VU	Rödlistad som sårbar
EN	Rödlistad som starkt hotad
N2000	Ingår i art- och habitat- eller fågeldirektivet
F	Fridlyst (anges ej på fåglar och däggdjur)

Natura 2000

Områdestyp, bevarandeplan och Natura 2000-bestämmelser

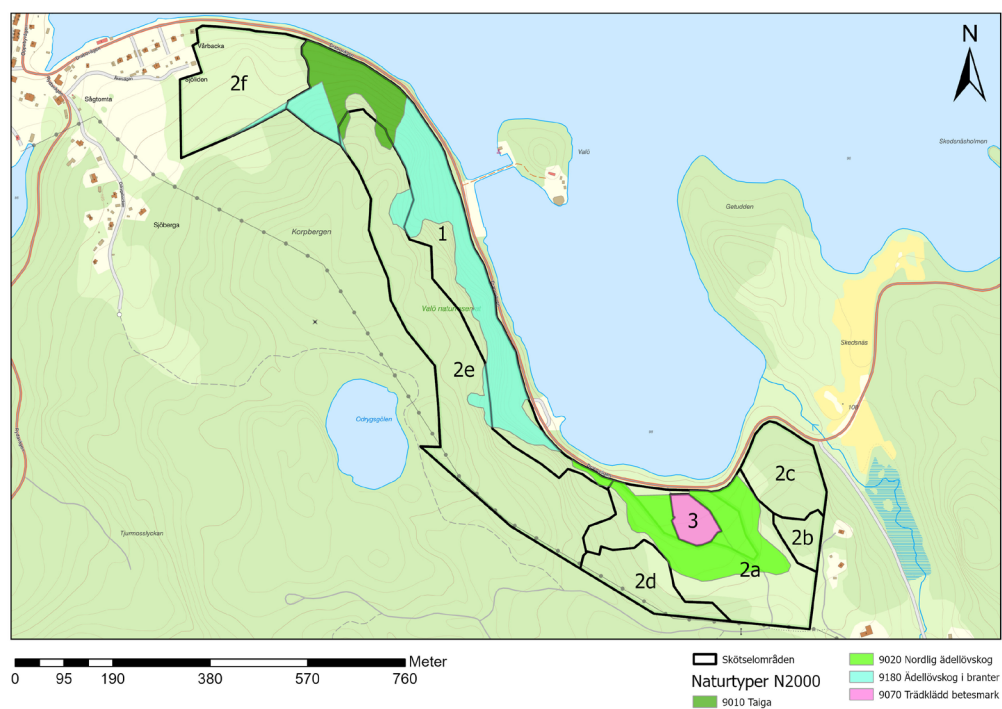
Reservatets areal på 35,8 hektar ingår till större delen i Natura 2000-området Valö (SE0230314, fastställd 2018-12-18) vilket är ett SAC-område (special area of conservation) enligt EU:s Art- och habitatdirektivet. Natura 2000-området är regeringsgodkänt.

För Natura 2000-området gäller parallellt med naturreservatet särskilda bestämmelser enligt miljöbalken. Dessa beskrivs mer ingående i Natura 2000-områdets så kallade bevarandeplan, som utgör ett eget dokument vid sidan om denna skötselplan och reservatets beslutsdokument. I bevarandeplanen finns bevarandemål, beskrivningar och hotbilder mot de ingående naturtyperna. Skötselplanen har synkroniserats med vad som anges i bevarandeplanen.

I området finns följande naturtyper och arter som kräver särskilt skydd inom Europeiska unionen enligt Natura 2000:

Naturtyp	Areal	Areal (regeringsgodkänt)
9010 Taiga	1,9 hektar	2,0 hektar
9020 Nordlig ädellövskog	3,6 hektar	2,9 hektar
9180 Ädellövskog i branter	6,1 hektar	4,8 hektar
9070 Trädklädd betesmark	0,6 hektar	-

Bevarandemål för naturtyperna anges under respektive skötselområde.

Figur 13. Karta över naturtyper enligt Natura 2000.

Källuppgifter

Lantmäteriet Historiska kartor

Kinda kommun, Naturvårdsprogram

SGU Berggrundsdatabasen och jordartsdatabasen

SLU Artdatabanken, Webbtjänsten Artportalen

Skogsstyrelsen Nyckelbiotopsinventeringen: N 2664-1995, N 990-2000.

Länsstyrelsen Östergötland. (2018). Bevarandeplan för Natura 2000-området Valö SE0230314.

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets urskogsartade lövskog med stort inslag av ädellövträd och bergbranter ska bevaras. Även andra ingående naturmiljöer ska bevaras och vid behov restaureras. I naturreservatet ska finnas en stor mängd mycket gamla träd, grov död ved och andra strukturer som är viktiga för arter representativa för lövrik naturskog. Syftet med naturreservatet är även att utpekade livsmiljöer enligt Natura 2000 skall uppnå eller bibehålla ett gynnsamt tillstånd. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska nås genom att naturreservatet undantas från skogsbruk och andra skadliga åtgärder. Delar av reservatet utvecklas fritt medan andra delar sköts med naturvårdande skötsel som efterliknar naturliga processer. Naturvårdande skötsel så som friställning av vidkroniga lövträd, veteranisering av yngre träd, hävd och röjning av igenväxningsvegetation kommer att bli aktuella. Områden med planterad gran avvecklas och tillåts att utvecklas till lövskog och blandskog. Omvälvande störningar i form av bland annat insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär. Detta är en del av skogens utveckling. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Disposition och skötsel

Naturreservatet ska skötas med försiktiga åtgärder med syftet att bevara och stärka områdets särpräglade natur med dess flora och fauna. De skötselåtgärder som beskrivs i denna skötselplan handlar i huvudsak om mindre skogsskötselåtgärder som syftar till att stärka och utveckla de skogliga naturvärdena.

Naturvårdande skötsel i form av friställning av vidgreniga eller ljusgynnade naturvärdesträd och efterträdare, hamling, veteranisering, avveckling av planterad gran och inväxande yngre barrträd, utveckling av brynmiljöer och åtgärder för att gynna lövföryngring. Vid åtgärder bör ingen ved föras ut ur reservatet utan lämnas som död ved, undantaget åtgärder för att avdöda igenväxningsvegetation i lövängsresten samt avveckling av gran där det finns överhängande risk för angrepp av granbarkborre och barkning inte bedöms vara ett alternativ.

Om fornlämningar och kulturhistoriska lämningar finns eller upptäcks i reservatet ska de skötas på ett sådant sätt att lämningen bevaras. I den händelse okända forn- eller kulturlämningar påträffas ska detta anmälas till Enheten för kulturmiljö vid Länsstyrelsen. Fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen.

Skulle invasiva eller andra, för reservatet, främmande arter bli ett problem sett utifrån naturreservatets syfte kan detta hanteras och bekämpas på lämpligt sätt

utifrån rådande kunskapsläge och erfarenheter.

Begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Fällda träd ska i första hand lämnas i naturreservatet, men fällda färskt angripna träd kan i undantagsfall transporteras ut om områdets prioriterade bevarandevärden påtagligt hotas.

Småskaliga riktade åtgärder för hotade arter kan bli aktuella i delar av området, såsom småskalig markstörning, holkar eller sandbäddar för pollinerare.

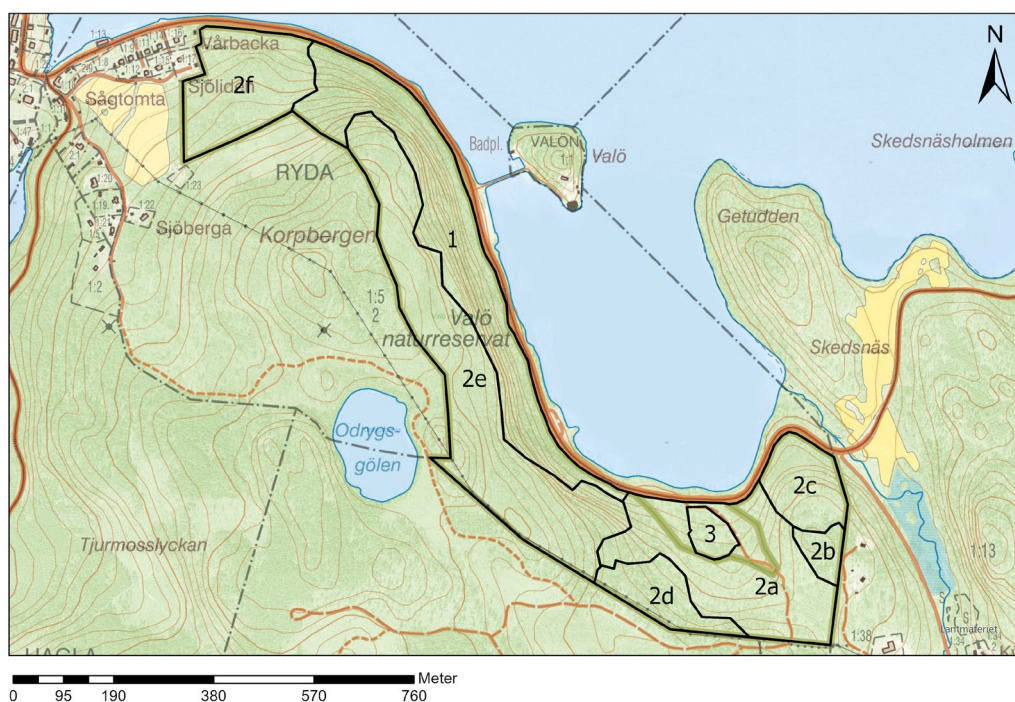
Befintliga vägar, ledningar, anläggningar och anordningar som berörs av naturreservatet får underhållas så att de motsvarar ursprunglig funktion/standard. Träd som faller från naturreservatet över vägområde eller annans mark får kapas och läggas inom naturreservatsområdet. Träd som riskerar att falla från naturreservatet får efter avstämning med förvaltaren fällas och placeras inom naturreservatet.

Se vidare under respektive skötselområde.

Skötselområden

Reservatet är indelat i 4 skötselområden;

1. Lövdominerad skog i branter
- 2a-f. Lövskog och lövrika före detta granplanteringar
3. Lövängsrest
4. Anordningar för friluftslivet

Figur 14. Karta över reservatets skötselområden.

Skötselområde 1, Lövdominerad skog i branter

Areal: 8,5 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Ädellövskog i branter 9180 – 4,9 hektar, Västlig taiga 9010 – 1,7 hektar, Nordlig ädellövskog 9020 – 0,1 hektar

Målnaturtyp: Ädellövskog i branter 9180 – 5 hektar, Västlig taiga 9010 – 1,85 hektar, Nordlig ädellövskog 9020 – 0,1 hektar

Beskrivning

Området består av en nordligt brant sluttande gammal blandskog med inslag av mossbelupna rasbranter, lodytor och block. Lövträd dominerar med främst ek, asp, lind och lönn. Det finns även ett inslag av gammal gran och tall. Området är rikt på död ved och arter knutna till detta. Det finns ett stort antal krävande arter av exempelvis mossor, lavar och svampar i området på grund av dess diversitet och till stor del höga luftfuktighet. På lönn finns länets enda kända lokal för

olivbrun gytterlav. I den sydligaste delen av området finns en liten bäck som torkar ut under torra delar av året.

Figur 15. Lövskogsbevuxen brant.

Figur 16. En flackare del av den lövskogsbevuxna branten.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till urskogsartad lövrik naturskog med ett inslag av barrträd. Mängden död ved ska vara stor. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet typiska för en lövrik naturskog med hög luftfuktighet ska fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder bedöms nödvändiga under planperioden.

Skötselområde 2a-f, Lövskog och lövrika före detta granplanteringar

Areal: 26,8 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Nordlig ädellövskog 9020 – 3,4 hektar, Västlig taiga 9010 – 0,15 hektar, Ädellövskog i branter 9180 – 0,4 hektar

Målnaturtyp: Nordlig ädellövskog 9020 – 6,4 hektar (ökning i främst 2b och 2d), Västlig taiga 9010 – 20 hektar, Ädellövskog i branter 9180 – 0,4 hektar

Beskrivning

Skötselområdet består av ett antal olika delområden. Några av dem är i nuläget lövdominerade medan andra domineras av ung planterad gran. Målet är att samtliga delområden ska gå mot lövdominans. I delområde 2b-f är största delen av trädskiktet ungt men det finns inslag av äldre lövträd. Inslaget av död ved är generellt sett relativt stort, även i grandominerade delar. I de delar där åtgärder har gjorts för att minska andelen gran har veden lämnats kvar.

a) Området består till stor del av en lövlundsmiljö med dominans av ek, hassel, asp och lind. Här finns även enstaka almar, skar, lönnar och granar. Trädåldern varierar och det finns gott om död ved som gynnar vedsvampar så som kandelabersvamp. I markskiktet finns det gott om lundväxter så som blåsipppa, vårärt, ormbär och underviol. I området finns även torplämningen Kappmålen som i nuläget täcks av en stor mängd död ved från träd som fallit.

Figur 17. Lövlundsmiljö i område 2a.

b) I sydöst finns rester av en granplantering kvar men denna går mer och mer mot att få värden kopplade till lövträd som asp och björk då åtgärder har gjorts för att minska andelen gran i aspbestånden. Även här är mängden död ved stor, dock är större delen klen. På veden växer arter som kandelabersvamp och vedtrappmossa.

Historiskt sett så har delar av område a och b utnyttjats som slåtteräng.

Figur 18. Före detta granplantering i område 2b som går mot att bli lövrik.

c) Området består av cirka 40-årig lövskog som domineras av ek och asp men det finns även inslag av björk och gran. En del åtgärder har gjorts för att minska andelen gran. Stora delar av området är småblockigt.

Figur 19. Skötselområde 2c.

d) I sydväst finns rester av en granplantering kvar men denna går mer och mer mot att få värden kopplade till cirka 100-åriga ekar, asp och hasselbuketter. En del åtgärder har gjorts för att minska andelen gran kring de äldre ekarna. Mängden död ved är bitvis relativt riklig men större delen är klen.

Figur 20. Skötselområde 2d domineras fortfarande av planterad gran.

e) Skötselområdet består till stor del av yngre ek och aspbestånd i cirka 40-årsåldern. Åtgärder har tidigare gjorts för att minska andelen gran och andelen klen död ved är nu relativt stor.

Figur 21. Ekdominerad del av delområde 2e.

Figur 22. Aspdominerad del av delområde 2e.

f) Olikåldrig lövskog dominerad av asp med inslag av björk och ek. Det finns även ett mindre inslag av en, lönn, sälg, rönn och fågelbär. I markskiktet finns bland annat gullviva och ormbär. Området har tidigare varit trädklädd betesmark men börjar nu få höga värden som sluten lövskog. På häradskartan anges området som blandskog på utmark. Mängden död ved är stor men i huvudsak klen.

Figur 23. Skötselområde 2f där asp dominerar, men det finns även inslag av ek, björk och lönn.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till en lövdominerad naturskog (lövbränna) med ett stort inslag av ek, asp, lind, lönn, hassel samt andra lövträd. Mängden död ved ska vara stor och igenväxningsvegetation hålls efter. Rödlisterade arter i synnerhet och andra arter i

allmänhet typiska för en lövrik skog med hög luftfuktighet ska fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Lämningar efter torpet Kappmålen sköts på ett sådant sätt att de bevaras.

Skötselåtgärder

- En stor andel av den unga granen kan röjas bort för att gynna lövvärdena, men gamla och grova granar lämnas. Ingen generell röjning bör göras bland det yngre lövet utan det lämnas i stort sett för självgallring. Mindre naturvårdsröjningar kan dock göras i syfte att gynna för området ovanligare trädslag samt blommande och bärande träd och buskar, särskilt i brynmiljöerna mot skötselområde 3.
- Vidkroniga lövträd kan friställas från träd utan naturvärden som växer upp i dess krona. Dock är många av områdets krävande arter beroende av hög luftfuktighet och att för hårda huggningar kan vara missgynnsamt för dessa.
- I område **2b** och **2d** kan gran som tränger lövträd avdödas eller fällas. Dock är många av områdets krävande arter beroende av hög luftfuktighet och det är positivt att det fortfarande finns en mindre andel gran i områdena. Så mycket död ved som möjligt lämnas, och eventuellt barkas, om granbarkborresituationen tillåter det. Med fördel kan en del stå kvar som högstubbar.
- Veteraniseringsåtgärder kan göras på yngre lövträd för att snabbare skapa gammelträdskaraktärer.
- Särskilt i område **2a** är extensivt bete positivt, men även andra lämpliga delar av område **2** kan betas extensivt.
- I område **2a** röjs lämningar efter torpet Kappmålen fram och rensas på ris och död ved.

Skötselområde 3, Lövängsrest

Areal: 0,6 hektar

Naturtyp enligt Natura 2000: Trädklädd betesmark 9070 – 0,6 hektar

Målnaturtyp: Trädklädd betesmark 9070 – 0,6 hektar

Beskrivning

Området består av en gammal lövängsrest där trädskiktet domineras av björk och ek. I markskiktet finns arter som ormbär, blåsippa och gullviva. Tack vare en viss hävd har området inte växt igen helt och de flesta vidkroniga träden står fritt. De senaste åren har området börjat växa igen med hassel och diverse unga lövträd och i markskiktet finns gott om älgräs.

Figur 24. Gammal löväng som domineras av ek och björk.

Figur 25. En viss igenväxning pågår.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till en öppen till halvöppen löväng med en väl utvecklad flora. Rödlistade arter i synnerhet och andra arter i allmänhet typiska för lövrika öppna till halvöppna miljöer och hävdade marker ska fortleva på lång sikt och helst öka i utbredning eller populationsstorlek.

Skötselåtgärder

- Restaurering av lövängen och sedan kontinuerlig avveckling av planterad gran och inväxande yngre barrträd.
- Området bör på något sätt hävdas, lämpligen genom slåtter och/eller

röjning, för att förhindra igenväxning av ekar samt för att främja en artrik markflora. Det är även positivt med sent efterbete. Röjningsrester kan tas ut men om det är möjligt utan att skada floran så kan delar av röjningsresterna med fördel lämnas i högar på lämpliga platser.

- Friställning av vidgreniga eller ljusgynnade naturvärdesträd och efterträdare görs vid behov.
- Främja utvecklingen av brynmiljöer och var rädd om de buskar, äldre hasselbuketter och blommande träd som finns.
- Hamling och veteranisering av lövträd kan genomföras om det bedöms lämpligt.

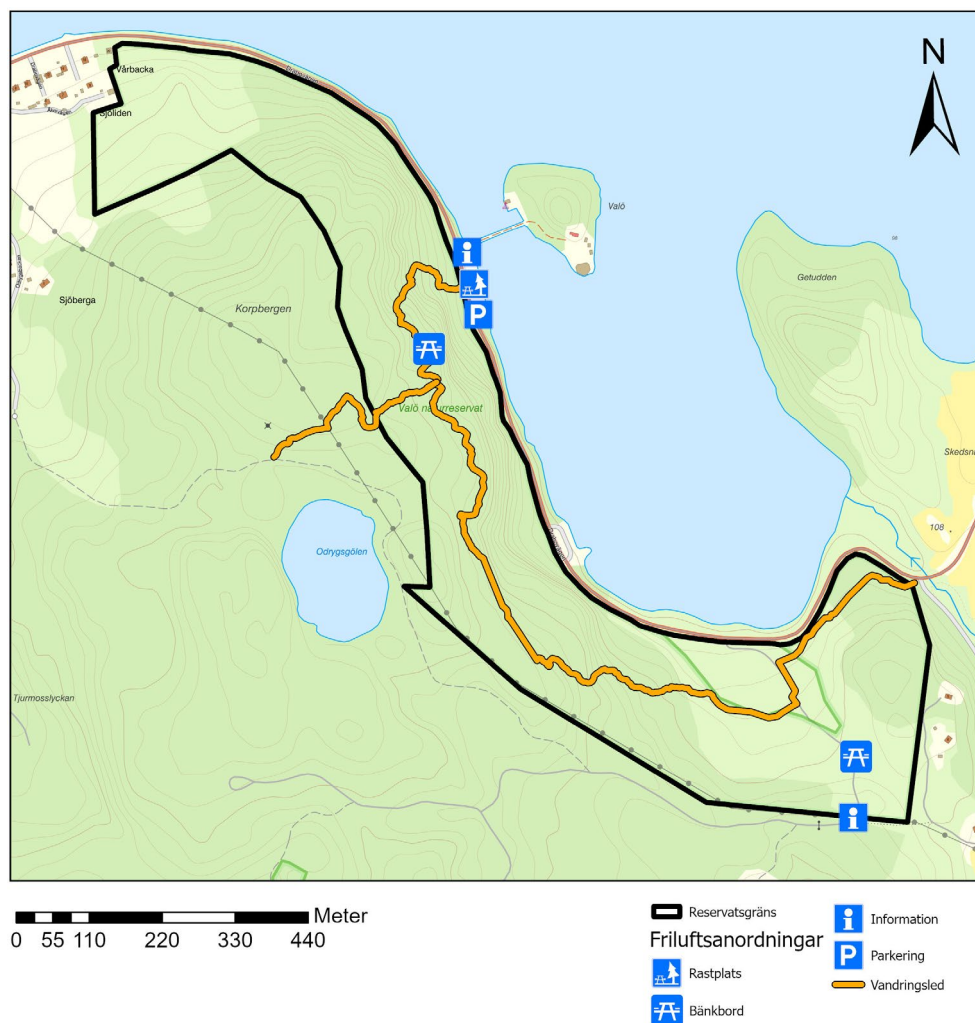
Skötselområde 4, Anordningar för friluftsliv

Beskrivning

En parkeringsplats finns vid Valö bad- och festplats där det även finns en rastplats och informationsskyltar om reservatet och andra reservat i närheten. Det finns även ett picknickbord i reservatets södra del längs med skogsbilvägen som går genom området. En vandringsled finns sedan tidigare i reservaten, bland annat går den upp till reservatets högsta punkt på Korpbergen. Vid utsiktsplatsen uppe på Korpbergen finns ett bänkbord. Vandringsleden ansluter även till Björkfors-Idhultsleden.

Figur 26. En vandringsled går genom reservatet.

Figur 27. Befintliga friluftsanordningar (2025) i och utanför Valö naturreservat.

Mål

Informationen i området är lättillgänglig och bidrar till och förhöjer upplevelsen av besöket. Informationen bidrar till att syftet med områdesskyddet uppnås. Områdets friluftslivsanläggningar är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området. Reservatets gräns är tydligt markerad.

Skötselåtgärder

Underhåll av reservatsområdets gräns och friluftsanordningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Tabell 3. Underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i reservatet som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Prioritet är indelat i 1 till 3, utifrån hur viktigt det är att genomföra för att nå bevarandemålen.

Skötselåtgärd	Skötselområde	När	Prioritet
Frihugga vidkroniga lövträd	2, 3	Vid behov	1
Restaurering och hävd av lövängsresten	3	Kontinuerligt	1
Utveckla brynmiljöer	2a mot område 3	Kontinuerligt	2
Vård av kulturmiljöer	Hela reservatet	Vid behov	2
Veteranisering av ungt löv	2	Vid behov	3
Hamling av lövträd	Främst 3	Vid behov	3
Röjning av ung gran och annan igenväxningsvegetation som riskerar att missgynna höga naturvärden, extensivt bete	2, 3	Vid behov	1
Åtgärder riktade mot att motverka invasiva arter	Hela reservatet	Vid behov	2
Vandringsleder, friluftslivsanordningar och parkering, underhåll av befintliga och eventuella nyanläggningar	Hela reservatet	Vid behov	1

Jakt

Jakt är tillåten inom hela reservatet. Vid jakt får jakthund användas.

Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen har utförts av naturvårdsförvaltaren enligt Naturvårdsverkets anvisningar och underhålls vid behov.

Tillsyn

Länsstyrelsen är ansvarig för tillsyn av reservatet.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skyddade områden är nödvändigt för att effektivisera och förbättra naturvårdsarbetet i skyddade områden. Uppföljning i skyddade områden ska alltid vara kopplad till syftet med det skyddade området. Uppföljningen ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Inventeringar

Vilka arter som finns kopplat till död ved är dåligt känt och en inventering av detta kan med fördel göras. Det kan även vara värdefullt att göra en inventering av reservatets fågelfauna, men detta är i dagsläget inte prioriterat.

Tabell 4. Inventeringar som med fördel kan göras i reservatet.

Inventeringar	Skötselområde	Prioritet
Vedlevande insekter	Främst 1	1
Fåglar (främst under häckningsperioden)	Hela reservatet	2

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen ska ske enligt en för länet beslutad uppföljningsplan som anger målindikatorer, tröskelvärden och metodik kopplade till bevarandemålen för olika naturtyper och arter. Uppföljningsplanen ska hållas uppdaterad av Länsstyrelsen. Uppföljningsplanen ska ha sin utgångspunkt i den regionala uppföljningsplanen för Östergötland och genomförs enligt gällande nationella riktlinjer.

Dokumentation av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras skriftligt. Mer omfattande åtgärder ska även fotodokumenteras. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden. Strukturella beståndsförändringar efter storskaliga störningar ska alltid följas upp.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel ska i så fall administreras av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen
Östergötland

www.lansstyrelsen.se